

Dr. Delia Narcisa Theohari

Judecător la Curtea de Apel București
Formator în cadrul Institutului Național al Magistraturii

Taxele judiciare de timbru

O.U.G. nr. 80/2013

Comentariu pe articole

Editura
Hamangiu
2024

Art. 3. [Taxele judiciare de timbru aferente cererilor evaluabile în bani pentru care nu se prevede un regim juridic de taxare special]

(1) Acțiunile și cererile evaluabile în bani, introduse la instanțele judecătorești, se taxează astfel:

- a) până la valoarea de 500 lei – 8%, dar nu mai puțin de 20 lei;
- b) între 501 lei și 5.000 lei – 40 lei + 7% pentru ce depășește 500 lei;
- c) între 5.001 lei și 25.000 lei – 355 lei + 5% pentru ce depășește 5.000 lei;
- d) între 25.001 lei și 50.000 lei – 1.355 lei + 3% pentru ce depășește 25.000 lei;
- e) între 50.001 lei și 250.000 lei – 2.105 lei + 2% pentru ce depășește 50.000 lei;
- f) peste 250.000 lei – 6.105 lei + 1% pentru ce depășește 250.000 lei.

(2) Se taxează potrivit alin. (1) și următoarele categorii de acțiuni:

- a) în constatarea nulității, anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui act juridic patrimonial; cererea privind repunerea părților în situația anterioară este scutită de taxă de timbru dacă este accesorie acestor cereri;
- b) privind constatarea existenței sau inexistenței unui drept patrimonial;
- c) prin care se solicită pronunțarea unei hotărâri judecătorești care ține loc de act autentic de înstrăinare a unor bunuri imobile sau de constituire a unor drepturi reale asupra acestora.

COMENTARIU

§1. Domeniul de aplicare al art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013

În ceea ce privește sfera cererilor vizate de art. 3 din ordonanță, indicăm următoarele: – prin expresia „acțiuni și cereri”, uzitată în cuprinsul acestui articol, se înțelege ansamblul cererilor care au natură juridică de cerere de chemare în judecată;

După cum am arătat în cadrul comentariului aferent art. 1 din ordonanță^[1], este criticabilă folosirea în cuprinsul acestui act normativ a noțiunii de „acțiune” alături de aceea de „cerere”, din moment ce aceasta din urmă este ea însăși o formă de manifestare a acțiunii civile (corelația cerere-acțiune este de tipul parte-întreg). Acțiunea civilă cuprinde o sferă largă de mijloace procesuale, incluzând astfel, în afara categoriei cererilor, și pe aceea a apărărilor formulate în proces, concluzie susținută de noțiunea acțiunii civile reglementată de art. 29 C. proc. civ.^[2]

De altfel, în cuprinsul art. 3 alin. (2) lit. a) din ordonanță se poate observa, cu ușurință, folosirea improprie și inconsecventă a acestor doi termeni: pentru cererea în constatarea nulității, anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui act juridic patrimonial se uzitează termenul de „acțiune” în partea introductivă a alineatului, pentru ca mai apoi, în teza a II-a a primei litere, să se folosească termenul de „cerere” cu referire la aceleași acte procedurale denumite anterior „acțiuni” (cererea privind repunerea părților în situația anterioară este scutită de taxă de timbru dacă este accesorie acestor *cereri*, și anume *acțiunilor* în constatarea nulității, în anularea, rezoluțiunea sau rezilierea unui act juridic patrimonial).

^[1] A se vedea, pentru dezvoltări, punctul 3.3. din secțiunea §3 a comentariului aferent art. 1 din ordonanță.

^[2] Potrivit art. 29 C. proc. civ., acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru protecția dreptului subiectiv pretins de către una dintre părți sau a unei alte situații juridice, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces.

- acest text legal reglementează timbrarea cererilor adresate numai instanțelor judecătorești, iar nu și altor entități juridice (cum ar fi instanțele arbitrale sau alte organe cu activitate jurisdicțională), dată fiind mențiunea inclusă în alin. (1), și anume „acțiuni și cereri (...) introduse la instanțele judecătorești”; prin urmare, articolul în discuție privește exclusiv taxe judiciare de timbru;
- cererile vizate de acest articol sunt cele evaluabile în bani pentru care nu se prevede un regim juridic de taxare special; după criteriul naturii dreptului afirmat prin intermediul cererii patrimoniale, acestea se împart în două categorii: cereri reale și cereri personale^[1];
- în lipsa unui text legal derogatoriu, modul de timbrare prevăzut de art. 3 alin. (1) este aplicabil indiferent de calea procedurală aleasă de parte pentru a deduce cererea sa spre soluționare instanței judecătorești, fiind, ca atare, fără relevanță, în acest caz, dacă cererea este principală, incidentală, accesorie sau adițională;
- mecanismul de stabilire a taxelor judiciare de timbru reglementat prin dispozițiile art. 3 alin. (1) din ordonanță se aplică la o bază de calcul ce reprezintă valoarea fiecărui capăt de cerere evaluabil în bani, iar nu valoarea globală a cererii de chemare în judecată determinată ca urmare a însumării valorii tuturor capetelor sale, concluzie ce rezultă din art. 34 alin. (1) din ordonanță; potrivit acestui din urmă text legal, când o acțiune are mai multe capete de cerere, cu finalitate diferită, taxa judiciară de timbru se datorează pentru fiecare capăt de cerere în parte, după natura lui, cu excepția cazurilor în care prin lege se prevede altfel^[2].

§2. Valoarea obiectului cererii^[3]

Potrivit art. 29 C. proc. civ., acțiunea civilă este ansamblul mijloacelor procesuale prevăzute de lege pentru *protecția dreptului subiectiv pretins* de către una dintre părți sau *a unei alte situații juridice*, precum și pentru asigurarea apărării părților în proces.

În conformitate cu art. 32 alin. (1) lit. c) C. proc. civ., una dintre condițiile de exercitare a acțiunii civile este formularea unei pretenții.

Din coroborarea celor două texte legale rezultă că pretenția dedusă judecății printr-o cerere urmărește:

- fie protecția unui drept subiectiv în sensul constatării sau, după caz, al realizării acestuia; de exemplu, dreptul de proprietate asupra unui bun poate fi protejat printr-o cerere în justiție având ca obiect constatarea existenței respectivului drept în patrimoniul reclamantului sau, după caz, revendicarea bunului asupra căruia poartă dreptul de proprietate;
- fie protecția unei situații juridice pentru a cărei realizare calea judecății este obligatorie; de exemplu, posesia asupra unui bun poate fi protejată printr-o cerere posesorie având ca obiect prevenirea ori înlăturarea oricărei tulburări a posesiei sau, după caz, restituirea bunului.

Orice cerere în justiție presupune, potrivit art. 32 alin. (1) lit. c) C. proc. civ., formularea unei „pretenții”; elementele cererii în justiție, și anume obiectul, părțile și cauza, decurg din

^[1] A se vedea, pentru dezvoltări în ceea ce privește clasificarea cererilor patrimoniale, secțiunea §5 a comentariului aferent art. 31 din ordonanță.

^[2] A se vedea, pentru dezvoltări, secțiunea §2 a comentariului aferent art. 34 din ordonanță.

^[3] A se vedea, pentru dezvoltări în ceea ce privește valoarea obiectului cererii și înscrisurile în dovedirea acestei valori, secțiunile §6 și §7 ale comentariului aferent art. 31 din ordonanță.

pretenția formulată prin intermediul respectivei cereri; în consecință, obiectul pretenției deduse judecării printr-o cerere corespunde cu obiectul acelei cereri.

După criteriul naturii conținutului drepturilor subiective civile, acestea se divid în drepturi patrimoniale, al căror conținut are o valoare pecuniară, și drepturi nepatrimoniale, al căror conținut nu poate fi exprimat în bani. Drepturile patrimoniale, la rândul lor, se împart în drepturi reale, în temeiul cărora titularul lor își poate exercita prerogativele asupra unui bun în mod direct și nemijlocit fără concursul altei persoane, și drepturi de creanță, în temeiul cărora subiectul activ, numit creditor, poate pretinde subiectului pasiv, numit debitor, să dea, să facă sau să nu facă ceva, sub sancțiunea coerciției statului^[1].

Cu referire la drepturile patrimoniale, în ipoteza admiterii unei cereri în justiție, reclamantul obține, prin hotărâre judecătorească, protecția dreptului subiectiv patrimonial afirmat, iar, în anumite cazuri, direct sau indirect, și alte foloase patrimoniale ce decurg din protejarea dreptului respectiv.

De exemplu, în ipoteza unei cereri având ca obiect pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de contract de vânzare, dreptul *afirmat* de către reclamant (promitent-cumpărător) este dreptul său de creanță corelativ obligației pârâtului (promitent-vânzător) de a încheia contractul de vânzare (obligație de a face). În cazul admiterii acestei cereri în justiție, reclamantul va obține protejarea dreptului de creanță afirmat și, odată cu aceasta, un drept de proprietate asupra bunului transmis prin vânzare.

Concluzionând, în opinia noastră, natura juridică a dreptului subiectiv patrimonial *afirmat* prin cererea în justiție imprimă caracterul real sau personal al acesteia; dreptul subiectiv afirmat este cel care, din punctul de vedere al reclamantului, se găsește în patrimoniul său la data înregistrării cererii la instanță, în condițiile legii.

În schimb, baza de calcul pentru taxa judiciară de timbru aferentă cererii în justiție ce trebuie avută în vedere este valoarea folosului patrimonial ce s-ar realiza, direct sau indirect, prin hotărârea judecătorească prin care dreptul afirmat a fost protejat. Această valoare a folosului patrimonial realizat prin hotărârea judecătorească este valoarea obiectului cererii.

Recurgând la exemplul anterior, cererea având ca obiect pronunțarea unei hotărâri judecătorești care să țină loc de contract de vânzare reprezintă o cerere personală, din moment ce dreptul afirmat de către reclamant este un drept de creanță.

Însă, folosul patrimonial obținut de către reclamant prin admiterea respectivei cereri este reprezentat de valoarea bunului asupra căruia poartă dreptul de proprietate dobândit de acesta prin vânzarea operată prin intermediul hotărârii judecătorești; valoarea acestui bun constituie valoarea obiectului cererii, care, la rândul său, constituie baza de calcul pentru taxa judiciară de timbru aferentă cererii în discuție.

Potrivit art. 31 alin. (2) din ordonanță, în cazul taxelor calculate în funcție de valoarea obiectului cererii, valoarea la care se calculează taxele judiciare de timbru este cea prevăzută în acțiune sau în cerere; dacă valoarea este contestată sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, evaluarea se face în condițiile art. 98 alin. (3) C. proc. civ.

Alin. (3) al aceluiași articol prevede că, în cererile având ca obiect dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui imobil, taxa de timbru se calculează în funcție de valoarea impozabilă a bunului imobil; dacă valoarea impozabilă este contestată

^[1] G. BOROI, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2002, p. 58-59.

sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, taxarea cererilor se va face prin raportare la grilele notariale cuprinzând valorile orientative ale proprietăților imobiliare.

Din aceste dispoziții legale rezultă că valoarea ce constituie bază de calcul pentru timbrarea cererilor evaluabile în bani pentru care legea nu prevede o taxă judiciară de timbru fixă se determină diferit în funcție, pe de o parte, de caracterul real sau personal al cererii respective și, pe de altă parte, de folosul patrimonial pe care l-ar obține reclamantul în patrimoniul său, direct sau indirect, prin admiterea cererii prin hotărâre judecătorească, după cum urmează:

- în ipoteza cererilor personale mobiliare sau imobiliare este aplicabil art. 31 alin. (2) din ordonanță, valoarea în discuție fiind valoarea obiectului cererii indicată de reclamant în conformitate cu art. 194 lit. c) teza I C. proc. civ.^[1];
- în ipoteza cererilor reale imobiliare este aplicabil art. 31 alin. (3) din ordonanță, valoarea în discuție fiind valoarea impozabilă a imobilului sau, după caz, valoarea orientativă a acestuia din grilele notariale.

§3. Calculul taxei judiciare de timbru potrivit art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013

Determinarea cuantumului taxei judiciare de timbru potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță presupune, mai întâi, încadrarea valorii obiectului cererii în unul dintre intervalele numerice indicate la lit. a)-f) din acest alineat (până la valoarea de 500 de lei, între 501 lei și 5.000 de lei, între 5.001 lei și 25.000 de lei ș.a.m.d.).

Procedând la încadrarea specificată anterior se identifică modul de calcul al taxei judiciare de timbru aferente cererii formulate.

Din reglementarea art. 3 alin. (1) lit. a) din ordonanță rezultă că taxa judiciară de timbru aferentă cererilor evaluabile în bani, pentru care nu există un regim de taxare special, nu poate avea un cuantum mai mic de 20 de lei, indiferent de valoarea obiectului cererii (pentru cererile al căror obiect are o valoare de până la 500 de lei, taxa judiciară de timbru este de 8% din această valoare, *dar nu mai puțin de 20 de lei*).

În cazul vizat de art. 3 alin. (1) lit. b) din ordonanță (între 501 lei și 5.000 de lei – 40 de lei + 7% pentru ce depășește 500 de lei), taxa judiciară de timbru se calculează în felul următor: se scade 500 din valoarea obiectului cererii; în continuare, rezultatul scăderii efectuate se înmulțește cu 7/100; în final, rezultatul înmulțirii efectuate se adună cu 40.

Exemplificând, în ipoteza în care valoarea obiectului cererii deduse judecății ar fi de 600 de lei, taxa judiciară de timbru se va calcula în următorul mod: $(600 - 500) \times 7/100 + 40 = 100 \times 7/100 + 40 = 7 + 40 = 47$ de lei.

Același mecanism de calcul se folosește și pentru timbrarea cererilor ale căror taxe judiciare s-ar stabili potrivit art. 3 alin. (1) lit. c)-f) din ordonanță, raportat la valoarea obiectului acestora, utilizându-se, desigur, valorile stabilite în cadrul literelor respective.

Este de observat faptul că sumele fixe prevăzute în cadrul art. 3 alin. (1) din ordonanță, și anume 40 de lei, 355 de lei, 1.355 de lei, 2.105 lei și 6.105 lei, reprezintă ele însele taxe

^[1] Potrivit art. 194 lit. c) C. proc. civ., cererea de chemare în judecată va cuprinde obiectul cererii și *valoarea lui*, după prețuirea reclamantului, atunci când acesta este evaluabil în bani, precum și *modul de calcul* prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori, cu indicarea *înscrișurilor corespunzătoare*.

judiciare de timbru stabilite pentru cereri al căror obiect are o valoare egală cu suma fixată ca limită maximă a plafonului de la litera anterioară. De exemplu, suma de 2.105 lei prevăzută la art. 3 alin. (1) lit. e) din ordonanță constituie taxa judiciară de timbru aferentă unei cereri al cărei obiect are o valoare de 50.000 de lei, această din urmă sumă reprezentând limita maximă a valorii obiectului cererilor încadrate la lit. d).

§4. Cererile supuse timbrării potrivit art. 3 din O.U.G. nr. 80/2013 în funcție de obiectul lor concret și modul de stabilire a taxei judiciare de timbru pentru fiecare dintre acestea

În lipsa unui regim juridic derogatoriu, în cazul cererilor evaluabile în bani, taxa judiciară de timbru aferentă acestora se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță prin raportare la valoarea obiectului cererii respective, ce coincide cu valoarea folosului patrimonial ce s-ar obține, direct sau indirect, în patrimoniul titularului cererii în eventualitatea admiterii integrale a acesteia prin hotărâre judecătorească.

4.1. Cererea având ca obiect plata unei sume de bani pentru care nu se prevede un regim juridic taxabil derogatoriu de la art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013

În lipsa unor norme speciale care să instituie un regim juridic de timbrare derogatoriu, cererile având ca obiect plata unei sume de bani (așa-numitele în practica judiciară cereri în pretenții) se timbrează potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță prin raportare la valoarea pretinsă de reclamant prin cerere.

Valoarea obiectului cererii nu poate fi contestată de partea adversă sau considerată derizorie de instanță în aplicarea art. 31 alin. (2) din ordonanță, întrucât, în cazul analizat, această valoare nu poate fi disociată de fondul pretenției.

Dacă reclamantul a pretins, prin cerere, valorificarea unei creanțe mai mari decât aceea la care, potrivit legii, ar avea dreptul, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește prin raportare la valoarea pretinsă de reclamant, fiind fără relevanță sub acest aspect faptul că, în acest caz, instanța va admite cererea numai în parte.

De exemplu, dacă suma împrumutată pârâtului de către reclamant este de 10.000 de lei, însă acesta din urmă a pretins, prin cererea de chemare în judecată, restituirea de către pârât, cu același titlu, a unei sume de 15.000 de lei, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri este în quantum de 855 de lei, potrivit art. 3 alin. (1) lit. c) din ordonanță, fiind stabilită prin raportare la suma de 15.000 de lei, pretinsă de reclamant; în acest caz, instanța va admite, în parte, cererea și va obliga pârâtul să restituie reclamantului suma de 10.000 de lei.

În mod similar, dacă reclamantul a pretins, prin cerere, valorificarea unei creanțe mai mici decât aceea la care, potrivit legii, ar avea dreptul, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește prin raportare la valoarea pretinsă de reclamant; în acest caz, instanța, cu respectarea limitelor investiției, va admite, în integralitate, cererea, reclamantul având dreptul, în condițiile legii, să formuleze o nouă cerere de chemare în judecată pentru valorificarea restului de pretenții, pentru care îi va reveni obligația de a plăti o altă taxă judiciară de timbru stabilită în funcție de valoarea acestora.

De exemplu, dacă suma împrumutată pârâtului de către reclamant este de 15.000 de lei, însă acesta din urmă a pretins, prin cererea de chemare în judecată, restituirea

de către pârât, cu același titlu, numai a unei sume de 10.000 de lei, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri este în cuantum de 605 lei, potrivit art. 3 alin. (1) lit. c) din ordonanță, fiind stabilită prin raportare la suma de 10.000 de lei, pretinsă de reclamant; în acest caz, instanța, cu respectarea limitelor investiției, va admite cererea și va obliga pârâtul să restituie reclamantului suma de 10.000 de lei. În măsura în care reclamantul va formula o nouă cerere de chemare în judecată având ca obiect diferența de pretenții în valoare de 5.000 de lei, acestuia îi va reveni obligația de a plăti o altă taxă judiciară de timbru aferentă acestei din urmă cereri în cuantum de 355 de lei, potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) din ordonanță, stabilită prin raportare la valoarea pretinsă prin intermediul său.

4.2. Cererea formată dintr-un capăt principal având ca obiect plata unui debit principal și dintr-un capăt accesoriu având ca obiect plata unui debit accesoriu. Cererea formată din două capete principale, cu finalitate diferită, având ca obiect plata unor sume de bani

Dacă reclamantul a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului la plata unui debit principal (debitul principal constând, de exemplu, în prețul unui bun prevăzut într-un contract de vânzare), dar și a unui debit accesoriu (debitul accesoriu constând, de exemplu, în dobânda legală aferentă acestui preț), pentru fiecare dintre cele două capete de cerere se datorează câte o taxă judiciară de timbru distinctă^[1].

Astfel, potrivit art. 34 alin. (1) din ordonanță, când o acțiune are mai multe capete de cerere, cu finalitate diferită, taxa judiciară de timbru se datorează pentru fiecare capăt de cerere în parte, după natura lui, cu excepția cazurilor în care prin lege se prevede altfel.

Expresia „finalitate diferită” din cadrul art. 34 alin. (1) din ordonanță privește fiecare capăt de cerere, iar nu cererea de chemare în judecată în ansamblul său.

Finalitatea a două capete de cerere poate fi diferită și în ipoteza în care un capăt de cerere este principal, iar celălalt este accesoriu; astfel, raportul de accesorialitate are semnificația faptului că soluția capătului accesoriu depinde de cea a capătului principal, iar nu că ambele capete de cerere au aceeași finalitate.

În mecanismul de determinare a finalității fiecărui capăt de cerere, judecătorul va realiza operațiunea de prefigurare a efectelor ce se produc în patrimoniul autorului cererii ca urmare a admiterii ipotetice a acestora.

Împrejurarea că obligația de plată a debitului principal și cea de plată a debitului accesoriu izvorăsc din același raport juridic nu determină, în mod necesar, identitatea de finalitate.

Finalitatea celor două capete de cerere este distinctă, o atare diferență decurgând din însăși diferența de cauză juridică a cererilor. Astfel, capătul principal de cerere are, ca temei, executarea în natură a obligației de plată a sumei de bani, finalitatea sa constând în repararea prejudiciului efectiv suferit de reclamant prin neexecutarea corespunzătoare a obligației

[1] Problema a făcut obiect de dezbateră în cadrul Întâlnirii președinților secțiilor civile ale curților de apel – Curtea de Apel Timișoara, 19-20 noiembrie 2015; minuta întâlnirii se găsește pe site-ul www.inm-lex.ro; în cuprinsul minutei, punctul de vedere al Institutului Național al Magistraturii a fost redactat de D.N. THEOHARI; acesta este expus, în rezumat, în cadrul prezentei lucrări; participanții la întâlnire și-au însușit, în unanimitate, soluția expusă în punctul de vedere al I.N.M. În cuprinsul punctului de vedere se regăsesc argumente expuse în D.N. THEOHARI, C.M. ILIE (SOLOMON), M.A. BÎRLOG, B. CRISTEA, *op. cit.*, p. 24-25.

existente în sarcina pârâtului. Capătul accesoriu de cerere are, ca temei, răspunderea civilă contractuală, iar finalitatea sa constă în acoperirea prejudiciului reprezentat de beneficiul nerealizat.

De asemenea, expresia „după natura lui” folosită în cadrul art. 34 alin. (1) din ordonanță semnifică faptul că fiecare capăt de cerere, având individualitatea sa proprie, trebuie timbrat potrivit dispozițiilor legale ce i se aplică, expresia neavând în vedere natura juridică a pretenției (în cazul analizat, exprimarea în bani a ambelor prestații solicitate).

De asemenea, dacă taxa judiciară de timbru nu ar fi stabilită distinct pentru fiecare capăt de cerere în parte, nu s-ar mai putea aplica dispozițiile art. 34 alin. (2) din ordonanță, potrivit cărora, dacă la momentul înregistrării cererii au fost timbrate doar unele dintre capetele de cerere, acțiunea va fi anulată în parte, numai pentru acele capete de cerere pentru care nu a fost achitată taxa judiciară de timbru, pentru că nu s-ar mai putea stabili în concret care dintre capetele de cerere nu a fost timbrat integral.

Totodată, nu se va ține cont la stabilirea valorii obiectului cererii, în vederea timbrării, de art. 98 alin. (2) C. proc. civ., în conformitate cu care, pentru stabilirea valorii, nu se vor avea în vedere accesoriile pretenției principale, precum dobânzile, penalitățile, fructele, cheltuielile sau altele asemenea, indiferent de data scadenței, și nici prestațiile ajunse la scadență în cursul judecării, întrucât aceste dispoziții legale sunt aplicabile exclusiv în materie de competență.

Regula specificată în sensul că fiecare capăt de cerere se timbrează cu o taxă judiciară distinctă se aplică nu numai atunci când un capăt de cerere este principal, iar celălalt accesoriu, dar și atunci când toate capetele de cerere sunt principale și nu au aceeași finalitate.

Taxa judiciară de timbru se calculează raportat la valoarea fiecărui capăt de cerere în parte, iar nu la o valoare rezultată din cumularea valorilor capetelor de cerere, întrucât taxele sunt distincte (chiar și în măsura în care dovada achitării lor se va face printr-un înscris unic) și nu există un text legal să valideze un astfel de mod de calcul.

De exemplu, dacă reclamantul a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului la plata sumei de 40.000 de lei, cu titlu de daune materiale, și a sumei de 12.000 de lei, cu titlu de daune morale, acesta va trebui să achite o taxă judiciară de timbru totală de 2.510 lei, alcătuită din două taxe judiciare de timbru aferente fiecărui capăt de cerere în parte [o taxă judiciară de timbru în cuantum de 1.805 lei, stabilită potrivit art. 3 alin. (1) lit. d) din ordonanță pentru primul capăt de cerere, și o altă taxă judiciară de timbru în cuantum de 705 lei, stabilită potrivit art. 3 alin. (1) lit. c) din același act normativ pentru cel de-al doilea capăt de cerere; în exemplul dat, am considerat că despăgubirile pentru daunele materiale și daunele morale solicitate nu sunt cele vizate de art. 7 din ordonanță], iar nu o taxă de 2.145 de lei, stabilită potrivit art. 3 alin. (1) lit. e) la valoarea rezultată din însumarea valorilor ambelor capete de cerere, respectiv la valoarea de 52.000 de lei.

4.3. Cererea având ca obiect plata dobânzii legale sau convenționale aferente unui debit principal, dobândă calculată în raport de anumite intervale de timp^[1]

În ipoteza în care reclamantul a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului la plata dobânzii aferente unui debit principal, calculată de la data scadenței obligației de plată a acesteia și până la data înregistrării cererii la instanță, cererea se timbrează cu o taxă judiciară stabilită potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea dobânzii pretinse.

În ipoteza în care reclamantul a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului la plata dobânzii aferente unui debit principal, calculată de la data scadenței obligației de plată a acesteia și până la data plății debitului principal (plată neefectuată la momentul înregistrării cererii la instanță), apreciem că cererea se timbrează cu o taxă judiciară stabilită potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea dobânzii calculate pentru intervalul de timp cuprins între data scadenței obligației de plată a acesteia și data înregistrării cererii la instanță, pentru următoarele motive:

– valoarea dobânzii calculate pentru intervalul de timp cuprins între data scadenței obligației de plată a acesteia și data înregistrării cererii la instanță este singura sumă ce poate fi cuantificată la momentul la care se impune stabilirea cuantumului taxei judiciare de timbru (data înregistrării cererii la instanță);

– dobânda calculată pentru intervalul de timp cuprins între data înregistrării cererii la instanță și data plății debitului principal nu se timbrează cu o taxă distinctă; astfel, în primul rând, valoarea acestei dobânzi nu poate fi cuantificată la momentul la care se impune stabilirea cuantumului taxei judiciare de timbru (data înregistrării cererii la instanță), având în vedere că nu se cunoaște data la care debitul principal va fi plătit; în al doilea rând, plata dobânzii constituie obiectul unei singure cereri, iar pentru aceasta nu se pot percepe două taxe judiciare de timbru, una stabilită în funcție de valoarea dobânzii calculate pentru intervalul de timp cuprins între data scadenței obligației de plată a acesteia și data înregistrării cererii la instanță și alta stabilită în funcție de valoarea dobânzii calculate pentru intervalul de timp cuprins între data înregistrării cererii la instanță și data plății debitului principal.

În ipoteza în care reclamantul a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului la plata dobânzii aferente unui debit principal, calculată de la data înregistrării cererii la instanță și până la data plății debitului principal (plată neefectuată la momentul înregistrării cererii la instanță), apreciem că cererea se timbrează cu o taxă judiciară în cuantum de 20 de lei, potrivit art. 27 din ordonanță, nefiind cu putință a se determina nivelul dobânzii la momentul la care se impune stabilirea cuantumului taxei judiciare de timbru (data înregistrării cererii la instanță), având în vedere că nu se cunoaște data la care debitul principal va fi plătit.

^[1] Potrivit art. 35 alin. (4) din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997, când prin cerere se pretindeau și majorări de întârziere și/sau dobânzi, cuantumul acestora, de la data la care începeau să curgă și până la data înregistrării cererii sau a completării ei, se cuprindeau în valoarea taxabilă a cererii.

Deși acest text legal nu mai este în vigoare, drept consecință a abrogării exprese a legii în executarea căreia a fost instituit, soluția propusă poate fi aplicată și sub imperiul reglementării ordonanței, necontravenind dispozițiilor acesteia.

4.4. Cererea de acordare, pe cale separată, a cheltuielilor de judecată ocazionate de desfășurarea unui proces anterior

Prin Decizia nr. 19/2013^[1], pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Completul competent să judece recursul în interesul legii, s-a stabilit că cererile prin care se solicită, pe cale separată, acordarea cheltuielilor de judecată sunt cereri principale supuse taxei judiciare de timbru, care se calculează la valoarea pretențiilor deduse judecătii, chiar dacă cererile care au format obiectul litigiului din care aceste cheltuieli provin au fost scutite de la plata taxelor judiciare de timbru.

În considerentele sale, instanța supremă a reținut, în esență, următoarele:

„În funcție de criteriul de clasificare determinat de calea procedurală aleasă de parte (...), acestea [cererile de acordare a cheltuielilor de judecată pe cale separată – *n.n.*] au caracterul de cereri principale. În plus, acestea au caracter autonom față de litigiile primare, care decurge din: a) natura civilă a procesului, independent de natura litigiului care a generat efectuarea cheltuielilor, b) fundamentul juridic, reprezentat de răspunderea civilă delictuală (decurgând din culpa procesuală și necesitatea acoperirii integrale a prejudiciului cauzat părții câștigătoare) și c) împrejurarea că rațiunea prorogării competenței instanței în temeiul dispozițiilor art. 17 din vechiul Cod de procedură civilă (respectiv art. 123 din Codul de procedură civilă) nu subzistă în cazul acestor cereri, cu consecința aplicării regulilor de competență de drept comun. Aceste caracteristici (cereri principale cu caracter autonom) aparțin deopotrivă și cererilor prin care se solicită, pe cale separată, acordarea cheltuielilor de judecată rezultate din procese care au fost scutite de taxă judiciară de timbru.

Prin urmare, aceste cereri nu se fundamentează pe dispozițiile legale din legile speciale care instituie scutiri de la plata taxelor de timbru și, în consecință, nu intră sub incidența art. 15 lit. p) din Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare.

Cu referire la argumentul principal expus de instanțele care s-au pronunțat în sensul celei de-a doua orientări jurisprudențiale, respectiv existența unui raport de accesorialitate față de cererile principale inițiale, cereri inițiale care prezintă particularitatea că au beneficiat, în temeiul unor prevederi legale, de scutire de la plata taxelor judiciare de timbru, se constată că, pentru justificarea în drept a soluției adoptate, au fost coroborate dispozițiile art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul ministrului justiției nr. 760/C/1999, cu dispozițiile art. 15 lit. p) din Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare, ori cu dispoziții din legi speciale care prevăd scutiri de la plata taxelor de timbru. Această asociere de norme nu apare ca fiind necesară întrucât, așa cum s-a arătat, art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul ministrului justiției nr. 760/C/1999, este aplicabil exclusiv cererilor de acordare a cheltuielilor de judecată care îndeplinesc condiția de a fi cereri accesorii, respectiv sunt formulate în chiar litigiul în care au fost efectuate, fiind fără relevanță dacă cererile principale sunt supuse timbrajului. Prin urmare, dacă cererea de acordare a cheltuielilor de judecată este formulată în procesul primar, dispozițiile art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul ministrului justiției nr. 760/C/1999, sunt suficiente pentru a justifica exceptarea de la plata taxelor judiciare de timbru. În schimb, dacă aceeași cerere

[1] Publicată în M. Of. nr. 45 din 20 ianuarie 2014.

este formulată pe cale principală, respectiv ipoteza examinată în prezentul demers judiciar, art. 14 din aceleași norme metodologice nu este aplicabil în nicio situație, de vreme ce, așa cum s-a arătat, el se aplică exclusiv cererilor de acordare a cheltuielilor de judecată care îndeplinesc condiția de a fi cereri accesorii.

Având în vedere regula instituită de legea taxelor de timbru (conform căreia cererile adresate instanțelor judecătorești se timbrează) și împrejurarea că aceasta nu prevede scutirea de la plata taxelor de timbru pentru cererile principale prin care se solicită, pe cale separată, plata cheltuielilor de judecată rezultă că, în astfel de situații, cererea trebuie taxată la valoarea pretențiilor, conform prevederilor art. 2 alin. (1) din Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare.

Această concluzie rezultă și din interpretarea *per a contrario* a prevederilor art. 14 din Normele metodologice pentru aplicarea Legii nr. 146/1997 privind taxele judiciare de timbru, aprobate prin Ordinul ministrului justiției nr. 760/C/1999, interpretare care conduce la concluzia că cererea principală prin care se solicită acordarea cheltuielilor de judecată suportate de reclamant în cadrul unor procese anterioare, finalizate, este supusă taxei judiciare de timbru.

Scutirea de la plata acestor taxe constituie excepția, iar potrivit unui principiu esențial al dreptului, excepțiile sunt de strictă interpretare și aplicare (*exceptio est strictissimae interpretationis et applicationis*).

Rațiunea acestei soluții rezidă și în faptul că, prin declanșarea unui nou litigiu pentru recuperarea cheltuielilor de judecată, se generează costuri suplimentare pentru sistemul judiciar, iar, așa cum a reținut și Curtea Constituțională, nu numai că accesul liber la justiție nu interzice stabilirea taxelor de timbru în justiție, dar este justificat ca persoanele care se adresează autorităților judecătorești să contribuie la acoperirea cheltuielilor prilejuite de realizarea actului de justiție.

În considerarea caracterului lor autonom, care, așa cum s-a arătat, derivă, în principal, din faptul că temeiul juridic al cererii de recuperare a cheltuielilor de judecată este unul distinct de cel al procesului care a generat efectuarea cheltuielilor de judecată, cererile de acordare, pe cale separată, a cheltuielilor de judecată rezultate din procese în care nu au fost datorate taxe judiciare de timbru nu se circumscriu dispozițiilor de excepție cuprinse în art. 15 lit. p) din Legea nr. 146/1997, cu modificările și completările ulterioare”.

Această decizie este pronunțată în interpretarea dispozițiilor Legii nr. 146/1997 și a normelor sale metodologice; având în vedere abrogarea dispozițiilor legale ce au format obiectul interpretării, decizia în discuție și-a încetat aplicabilitatea.

Însă, considerentele ce au stat la baza pronunțării acestei soluții de către instanța supremă își mențin actualitatea, putând justifica, în mod corespunzător, și sub imperiul O.U.G. nr. 80/2013, soluția timbrării cererii de acordare, pe cale separată, a cheltuielilor de judecată ocazionate de desfășurarea unui proces anterior.

Cu atât mai mult, cererile prin care s-a solicitat, pe cale separată, acordarea cheltuielilor de judecată ocazionate de desfășurarea unui proces anterior vor fi supuse timbrării la valoare potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță, în ipoteza în care cererile care au format obiectul litigiului din care aceste cheltuieli provin nu au fost scutite, potrivit legii, de la plata taxelor judiciare de timbru.

Taxa judiciară de timbru aferentă cererii în discuție se calculează la valoarea cumulată a tuturor cheltuielilor de judecată pretinse în cadrul acestui proces distinct. De exemplu,

în ipoteza în care reclamantul a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului la plata cheltuielilor de judecată ocazionate de desfășurarea unui proces anterior constând în onorariul avocațial în quantum de 5.000 de lei și în onorariul de expert în quantum de 1.200 de lei, cererea se timbrează cu o singură taxă judiciară în quantum de 415 lei, stabilită potrivit art. 3 alin. (1) lit. c) din ordonanță în funcție de valoarea de 6.200 de lei.

Prin urmare, în cazul analizat, nu se stabilește, în mod separat, câte o taxă judiciară de timbru pentru fiecare cheltuială de judecată în parte, întrucât cererea are un singur capăt, al cărui obiect este reprezentat de cheltuielile de judecată ocazionate de desfășurarea unui proces, iar nu un număr de capete egal cu numărul tipurilor de cheltuieli de judecată solicitate. Astfel, în exemplul dat anterior, cererea de chemare în judecată are un capăt unic, și anume cel privind obligarea pârâtului la plata sumei de 6.200 de lei, iar nu două capete, unul având ca obiect obligarea pârâtului la plata sumei de 5.000 de lei, iar celălalt având ca obiect obligarea pârâtului la plata sumei de 1.200 de lei.

Reamintim că cererea de acordare a cheltuielilor de judecată ocazionate de procesul în cadrul căruia au fost solicitate nu se timbrează, întrucât constituie o cerere în legătură cu procesul pentru care se aplică regula netimbrării, din moment ce această cerere nu este enumerată ca fiind supusă timbrării în cuprinsul art. 9 din ordonanță sau într-un alt text legal special^[1].

4.5. Acțiunea în revendicare și acțiunea negatorie^[2]

Acțiunea în revendicare constituie cererea prin care reclamantul, ce se pretinde proprietar al unui bun, solicită, în contradictoriu cu pârâtul, posesor sau deținător al bunului, restituirea acestuia [art. 563 alin. (1) teza I^[3] și art. 566 alin. (1) teza I C. civ.^[4]].

Acțiunea negatorie^[5] constituie cererea prin care reclamantul, ce se pretinde titularul dreptului de proprietate asupra unui bun, solicită, în contradictoriu cu pârâtul, ce se pretinde titularul unui alt drept real asupra bunului, restituirea acestuia [art. 564 alin. (1) C. civ.^[6]].

^[1] A se vedea, pentru dezvoltări, punctul 8.1.2. din secțiunea §8 a comentariului aferent art. 1 din ordonanță.

^[2] A se vedea, pentru dezvoltări în ceea ce privește valoarea obiectului cererii, modul de calcul prin care s-a ajuns la determinarea acestei valori și înscrisurile corespunzătoare în dovedirea acesteia, secțiunea §7 a comentariului aferent art. 31 din ordonanță.

^[3] Art. 563 alin. (1) teza I C. civ. prevede că proprietarul unui bun are dreptul de a-l revendica de la posesor sau de la o altă persoană care îl deține fără drept.

^[4] Potrivit art. 566 alin. (1) teza I C. civ., pârâtul va fi obligat la restituirea bunului sau la despăgubiri dacă bunul a pierit din culpa sa ori a fost înstrăinat.

^[5] A se vedea, pentru dezvoltări în ceea ce privește inaplicabilitatea art. 4 alin. (2) din O.U.G. nr. 80/2013 la stabilirea taxei judiciare de timbru aferente acțiunii negatorii, secțiunea §2 a comentariului aferent art. 4 din ordonanță.

^[6] În conformitate cu art. 564 alin. (1) C. civ., proprietarul poate intenta acțiunea negatorie contra oricărei persoane care pretinde că este titularul vreunui drept real, altul decât cel de proprietate, asupra bunului său.

În ipoteza în care acțiunea în revendicare sau acțiunea negatorie privește un bun imobil^[1], taxa judiciară de timbru se calculează potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea indicată de art. 31 alin. (3) din același act normativ.

Potrivit art. 31 alin. (3) din ordonanță, în cererile având ca obiect dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui imobil, taxa de timbru se calculează în funcție de valoarea impozabilă a bunului imobil; dacă valoarea impozabilă este contestată sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, taxarea cererilor se va face prin raportare la grilele notariale cuprinzând valorile orientative ale proprietăților imobiliare.

În ipoteza în care acțiunea în revendicare sau acțiunea negatorie privește un bun mobil, taxa judiciară de timbru se calculează potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea indicată de art. 31 alin. (2) din același act normativ.

Potrivit art. 31 alin. (2) din ordonanță, în cazul taxelor calculate în funcție de valoarea obiectului cererii, valoarea la care se calculează taxele judiciare de timbru este cea prevăzută în acțiune sau în cerere; dacă valoarea este contestată sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, evaluarea se face în condițiile art. 98 alin. (3) C. proc. civ., respectiv după înscrisurile prezentate și explicațiile date de părți.

Valoarea ce se impune a fi indicată de reclamant în cerere este valoarea de circulație a bunului mobil în privința căruia se solicită restituirea.

4.6. Acțiunea revocatorie (pauliană)

Potrivit art. 1.562 alin. (1) C. civ., dacă dovedește un prejudiciu, creditorul poate cere să fie declarate inopozabile față de el actele juridice încheiate de debitor în fraudă drepturilor sale, cum sunt cele prin care debitorul își creează sau își mărește o stare de insolvabilitate.

Art. 1.565 C. civ., care reglementează efectele admiterii acțiunii revocatorii, are următorul conținut:

(1) Actul atacat va fi declarat inopozabil atât față de creditorul care a introdus acțiunea, cât și față de toți ceilalți creditori care, putând introduce acțiunea, au intervenit în cauză. Aceștia vor avea dreptul de a fi plătiți din prețul bunului urmărit, cu respectarea cauzelor de preferință existente între ei.

(2) Terțul dobânditor poate păstra bunul plătind creditorului căruia profită admiterea acțiunii o sumă de bani egală cu prejudiciul suferit de acesta din urmă prin încheierea actului. În caz contrar, hotărârea judecătorească de admitere a acțiunii revocatorii indisponibilizează bunul până la încetarea executării silite a creanței pe care s-a întemeiat acțiunea, dispozițiile privitoare la publicitatea și efectele clauzei de inalienabilitate aplicându-se în mod corespunzător.

Folosul patrimonial pe care creditorul îl obține, în mod indirect, prin admiterea acțiunii revocatorii privește acoperirea prejudiciului suferit de acesta ca urmare a încheierii de către debitor a unui act juridic în fraudă dreptului său de creanță, act prin care acesta din urmă și-a creat sau și-a mărit o stare de insolvabilitate.

[1] A se vedea, pentru problema determinării taxei judiciare de timbru în ipoteza în care cererea are ca obiect drepturi reale asupra unui teren și a unei construcții edificate pe suprafața acestuia, secțiunea §7 a comentariului aferent art. 31 din ordonanță.

Astfel, creditorul, ca urmare a declarării inopozabilității actului juridic respectiv, prin hotărâre judecătorească, are posibilitatea urmăririi bunului ce a format obiectul prestației debitorului său în temeiul actului juridic fraudulos astfel încât să își acopere, integral sau, după caz, parțial, dreptul său de creanță.

Taxa judiciară de timbru aferentă acțiunii revocatorii se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea prejudiciului suferit de creditor ca urmare a încheierii de către debitor a unui act juridic în fraudă dreptului său de creanță^[1].

Exemplificând, dacă reclamantul, creditor chirografar al unui debitor pentru o creanță în valoare de 10.000 de lei, a promovat o acțiune revocatorie, solicitând declararea inopozabilității față de el a unui contract de vânzare, prin care debitorul său, în calitate de vânzător, s-a obligat să transmită unei persoane, în calitate de cumpărător, proprietatea unui bun al său, cu o valoare de circulație de 5.000 de lei, în schimbul prețului de 2.000 de lei, iar în patrimoniul debitorului nu se mai găsește niciun bun susceptibil de executare silită, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) din ordonanță în funcție de valoarea de 3.000 de lei.

Astfel, prejudiciul suferit de creditor ca urmare a încheierii de către debitor a contractului de vânzare constă în faptul că acesta din urmă și-a mărit starea de insolabilitate, întrucât în patrimoniul său, anterior încheierii vânzării, se găsea un bun în valoare de 5.000 de lei, iar, ulterior încheierii vânzării, se găsește un bun (sumă de bani) în valoare de 2.000 de lei. Valoarea prejudiciului suferit de creditor este de 3.000 de lei, sumă ce reprezintă diferența dintre 5.000 de lei și 2.000 de lei. Prin admiterea acțiunii revocatorii, creditorul are posibilitatea urmăririi bunului în valoare de 5.000 de lei ce a format obiectul prestației debitorului său în temeiul contractului de vânzare, astfel încât să își realizeze, în parte, creanța. Dacă această acțiune nu ar fi fost admisă, creditorul ar fi putut urmări exclusiv suma de 2.000 de lei, existentă în patrimoniul debitorului său, ca urmare a încheierii vânzării.

Oferind un alt exemplu, dacă reclamantul, creditor chirografar al unui debitor pentru o creanță în valoare de 10.000 de lei, a promovat o acțiune revocatorie, solicitând declararea inopozabilității față de el a unui contract de donație, prin care debitorul său, în calitate de donator, s-a obligat să transmită unei persoane, în calitate de donatar, proprietatea unui bun al său, cu o valoare de circulație de 5.000 de lei, iar în patrimoniul debitorului nu se mai găsește niciun bun susceptibil de executare silită, taxa judiciară de

^[1] Această observație este rezultatul unui schimb de idei purtat cu domnul B. DUMITRACHE, executor judecătoresc.

În schimb, în urma unei discuții purtate pe aceeași temă cu domnul S.I. VIDU, judecător la Curtea de Apel Timișoara și formator în cadrul Institutului Național al Magistraturii la disciplinele drept civil și drept procesual civil, acesta a exprimat o opinie parțial diferită.

Astfel, potrivit acestei din urmă opinii, valoarea obiectului acțiunii revocatorii în funcție de care se stabilește taxa judiciară de timbru aferentă acesteia potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță este conferită fie de valoarea dreptului de creanță invocat de reclamantul-creditor, fie de valoarea obiectului actului juridic încheiat de părâtul-debitor în fraudă creditorului, dacă aceasta din urmă este mai mică decât valoarea dreptului de creanță.

De exemplu, dacă valoarea dreptului de creanță este de 100.000 de lei, iar valoarea obiectului actului juridic atacat pe calea acțiunii revocatorii este de 250.000 de lei, taxa judiciară de timbru se stabilește în funcție de valoarea creanței de 100.000 de lei. Dacă s-ar inversa cele două valori, taxa judiciară de timbru se va stabili tot în funcție de valoarea de 100.000 de lei, deoarece, deși valoarea dreptului de creanță este de 250.000 de lei, ca urmare a admiterii acțiunii revocatorii, beneficiul patrimonial al creditorului este doar în limita actului juridic atacat, adică în aceea de 100.000 de lei.

timbru aferentă acestei cereri se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) din ordonanță în funcție de valoarea de 5.000 de lei.

Prejudiciul suferit de creditor ca urmare a încheierii de către debitor a contractului de donație constă în faptul că acesta din urmă și-a creat o stare de insolvabilitate, întrucât în patrimoniul său, anterior încheierii donației, se găsea un bun în valoare de 5.000 de lei, iar, ulterior încheierii vânzării, nu se mai găsește niciun bun susceptibil de executare silită. Valoarea prejudiciului suferit de creditor este de 5.000 de lei, sumă ce reprezintă valoarea bunului donat. Prin admiterea acțiunii revocatorii, creditorul are posibilitatea urmăririi bunului în valoare de 5.000 de lei ce a format obiectul prestației debitorului său în temeiul contractului de donație, astfel încât să își realizeze, în parte, creanța.

De asemenea, cu referire la acest din urmă exemplu, dacă valoarea creanței reclamantului-creditor ar fi fost de 2.000 de lei, prin urmare, mai mică decât valoarea prestației la care s-a obligat, prin contractul de donație, debitorul său (transmiterea proprietății bunului în valoare de 5.000 de lei), taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) lit. b) din ordonanță în funcție de valoarea de 2.000 de lei.

Și în această situație, prejudiciul suferit de creditor ca urmare a încheierii de către debitor a contractului de donație constă în faptul că acesta din urmă și-a creat o stare de insolvabilitate, întrucât în patrimoniul său, anterior încheierii donației, se găsea un bun în valoare de 5.000 de lei, iar, ulterior încheierii vânzării, nu se mai găsește niciun bun susceptibil de executare silită. Valoarea prejudiciului suferit de creditor nu poate însă să depășească valoarea creanței sale; de altfel, prin admiterea cererii, se va declara inopozabilitatea parțială a actului fraudulos față de reclamant, exclusiv în limita creanței acestuia; creditorul are posibilitatea urmăririi bunului în valoare de 5.000 de lei ce a format obiectul prestației debitorului său în temeiul contractului de donație, însă, în urma executării silite, i se va elibera exclusiv suma necesară acoperirii dreptului său de creanță (suma de 2.000 de lei), suma rămasă disponibilă (suma de 3.000 de lei) urmând a fi predată debitorului^[1].

4.7. Acțiunea oblică (subrogatorie)

Potrivit art. 1.560 alin. (1) C. civ., creditorul a cărei creanță este certă și exigibilă poate să exercite drepturile și acțiunile debitorului atunci când acesta, în prejudiciul creditorului, refuză sau neglijează să le exercite.

Art. 1.561 C. civ., care reglementează efectele admiterii acțiunii oblice, prevede că hotărârea judecătorească de admitere a acesteia profită tuturor creditorilor, fără nicio preferință în favoarea creditorului care a exercitat acțiunea.

Taxa judiciară de timbru aferentă acțiunii oblice coincide cu taxa judiciară de timbru aferentă cererii exercitate în concret de creditor pe cale subrogatorie.

În ipoteza acțiunii oblice, spre deosebire de acțiunea revocatorie, în operațiunea de determinare a taxei judiciare de timbru aferente acesteia, valoarea creanței de care se prevalează creditorul-reclamant nu prezintă relevanță.

[1] Potrivit art. 864 C. proc. civ., dacă există un singur creditor urmăritor, după reținerea cheltuielilor de executare, când este cazul, suma de bani realizată prin urmărirea silită se eliberează acestuia până la acoperirea integrală a drepturilor sale, iar suma rămasă disponibilă se predă debitorului.

Modul de stabilire a taxei judiciare de timbru aferente acțiunii oblice, indicat anterior, se justifică prin prisma a două argumente^[1]:

- un prim argument rezultă din efectul admiterii acțiunii oblice, și anume acela al readucerii bunului, asupra căruia purta dreptul amenințat cu pierderea, în patrimoniul debitorului, cu consecința asigurării gajului general al tuturor creditorilor chirografari, fără preferință pentru creditorul ce a promovat acțiunea oblică; creditorul justifică un interes personal în a returna în patrimoniul debitorului valori superioare propriei sale creanțe pentru a asigura solvabilitatea debitorului, cu atât mai mult cu cât există riscul existenței unor creditori privilegiați ai aceluiași debitor care și-ar putea valorifica creanțele cu întâietate;
- un alt argument reiese din caracterul subrogator al acțiunii, fiind firesc ca taxa judiciară de timbru aferentă acțiunii oblice să fie identică cu cea pe care ar fi datorat-o debitorul inactiv, simpla împrejurare că acțiunea a fost introdusă de creditor în numele debitorului, iar nu direct de debitor, nefiind de natură să justifice aplicarea unui tratament diferențiat sub aspectul taxelor judiciare de timbru datorate, din moment ce efectele admiterii acestora se produc în patrimoniul debitorului.

Cu titlu de exemplu, dacă reclamantul, creditor chirografar al unui debitor pentru o creanță în valoare de 10.000 de lei, a promovat o acțiune oblică, prin care a solicitat obligarea unui terț la plata către debitor a sumei de 20.000 de lei, cu titlu de sumă împrumutată de terț, în calitate de împrumutat, de la debitor, în calitate de împrumutător, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) lit. c) din ordonanță în funcție de valoarea de 20.000 de lei; astfel, în acest caz, taxa judiciară de timbru aferentă acțiunii oblice se determină în funcție de valoarea obiectului cererii deduse judecății în concret pe cale subrogatorie, iar nu în funcție de valoarea creanței deținute de către reclamant față de debitorul său.

4.8. Cererea având ca obiect o obligație de a face evaluabilă în bani. Cererea având ca obiect desființarea unei construcții. Dualitatea de acțiuni

Ca regulă, cererea având ca obiect o obligație de a face evaluabilă în bani (obligație de a executa o lucrare, de a presta un serviciu sau de a preda un bun), în lipsa unui regim juridic de timbrare special, se timbrează cu o taxă judiciară stabilită potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea folosului patrimonial ce s-ar obține, direct sau indirect, în patrimoniul reclamantului în eventualitatea admiterii integrale a acesteia prin hotărâre judecătorească.

În ceea ce privește taxa judiciară de timbru aferentă cererii având ca obiect desființarea unei construcții, aceasta se stabilește în mod diferit în funcție de dreptul subiectiv sau, după caz, de situația juridică pe care titularul cererii tinde a o proteja prin intermediul acesteia.

Astfel, dacă cererea a fost formulată, în temeiul art. 32 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții^[2], de organul care a

[1] D.N. THEOHARI, C.M. ILIE (SOLOMON), M.A. BÎRLOG, B. CRISTEA, *op. cit.*, p. 26.

[2] Art. 32 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 50/1991, republicată în M. Of. nr. 933 din 13 octombrie 2004, prevede că, în cazul în care persoanele sancționate contravențional au oprit executarea lucrărilor, dar nu s-au conformat în termen celor dispuse prin procesul-verbal de constatare a contravenției,

aplicat o sancțiune contravențională pentru executarea unei construcții fără autorizație sau cu nerespectarea prevederilor autorizației și a proiectului tehnic, taxa judiciară de timbru aferentă acesteia este în cuantum de 20 de lei, potrivit art. 27 din ordonanță.

În acest caz, obiectul cererii nu este evaluabil în bani, întrucât, prin intermediul său, reclamantul tinde la protejarea unei situații juridice, respectiv la respectarea regimului juridic al executării lucrărilor de construcții, iar nu a unui drept subiectiv propriu ce ar putea fi exprimat pecuniar; reclamantul nu obține, în eventualitatea admiterii cererii prin hotărâre judecătorească, niciun folos în propriul patrimoniu.

În schimb, dacă cererea având ca obiect desființarea unei construcții a fost formulată de titularul dreptului de proprietate asupra terenului pe suprafața căruia a fost realizată construcția, taxa judiciară de timbru aferentă acesteia se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea obiectului cererii indicată de reclamant în conformitate cu art. 31 alin. (2) din același act normativ; valoarea obiectului cererii corespunde cu valoarea porțiunii de teren afectate de construcție și poate fi reprezentată de valoarea de circulație sau de valoarea orientativă din grilele notariale a respectivei suprafețe de teren^[1].

Considerentele ce fundamentează această soluție sunt următoarele:

– dreptul de proprietate al reclamantului asupra terenului nu a fost respectat de către pârât, având în vedere că acesta din urmă a încălcat obligația de a nu face care îi revenea, respectiv aceea de a nu aduce atingere dreptului real, realizând, fără consimțământul reclamantului, o construcție pe suprafața terenului; prin încălcarea obligației de a nu face în modalitatea arătată, pârâtul a produs reclamantului un prejudiciu constând în faptul că acesta din urmă nu își mai poate exercita dreptul de proprietate asupra porțiunii de teren

organul care a aplicat sancțiunea va sesiza instanțele judecătorești pentru a dispune desființarea construcțiilor realizate nelegal.

^[1] Pentru terenuri, potrivit legislației fiscale, nu se stabilește valoare impozabilă. A se vedea, pentru dezvoltări, secțiunea §7 a comentariului aferent art. 31 din ordonanță.

Această problemă a făcut obiect de dezbatere în cadrul Întâlnirii Președinților secțiilor civile ale curților de apel – Curtea de Apel Oradea, 6-7 iunie 2019; minuta întâlnirii se găsește pe site-ul www.inm-lex.ro; în cuprinsul minutei, punctul de vedere al Institutului Național al Magistraturii a fost redactat de A. POPESCU; opinia I.N.M., adoptată cu unanimitatea voturilor participanților la întâlnire, a fost în sensul că cererea prin care s-a solicitat executarea unei obligații de a face, de demolare a unei construcții, reprezintă o cerere evaluabilă în bani, supusă taxei judiciare de timbru prevăzute de art. 3 alin. (1) din O.U.G. nr. 80/2013, iar criteriul de determinare a valorii obiectului cererii este dreptul afirmat de reclamant. În concret, dacă reclamantul a solicitat obligarea pârâtului la desființarea construcției, afirmând dreptul său de proprietate asupra terenului pe care a fost edificată construcția, atunci valoarea obiectului cererii este determinată de valoarea porțiunii de teren pe care este edificată construcția.

Pentru o opinie diferită, a se vedea A. DANCIU, în T.C. BRICIU (coord.), *op. cit.*, p. 391. Autoarea a arătat următoarele: „Indiferent de temeiul contractual sau extracontractual al unei astfel de obligații de a face, apreciem că obiectul său presupune o operațiune materială de demolare ce implică, în mod necesar, niște costuri și, prin urmare, este susceptibilă de a fi evaluată în bani. În acest caz, taxa de timbru datorată va fi stabilită strict prin raportare la valoarea operațiunii de desființare, iar nu la cea a lucrării/bunului ce se solicită a fi desființat/demolat. În situația de excepție în care operațiunea de desființare implică un act strict personal al persoanei chemate în judecată și care nu implică costuri pentru aducerea la îndeplinire, vor fi aplicabile dispozițiile art. 27 din O.U.G. nr. 80/2013, urmând ca această împrejurare să fie analizată de la caz la caz de către instanța învestită cu soluționarea unei cereri având un asemenea obiect”.

ocupate de construcție sub aspectul tuturor atributelor sale^[1]; astfel, între reclamant și pârât s-a creat un raport juridic obligațional privind repararea în natură a prejudiciului produs prin nerespectarea dreptului de proprietate, reparație ce include și desființarea construcției; în consecință, dreptul afirmat de reclamant prin intermediul cererii este un drept personal, iar valoarea folosului patrimonial obținut de către reclamant în eventualitatea admiterii cererii prin hotărâre judecătorească este echivalentă cu valoarea suprafeței de teren pe care a fost edificată construcția;

– valoarea construcției nu reprezintă valoarea obiectului cererii, întrucât reclamantul nu a afirmat, prin intermediul acesteia, un drept real sau personal asupra construcției; de asemenea, nici contravaloarea lucrărilor necesare pentru desființarea construcției nu reprezintă valoarea obiectului cererii, întrucât reclamantul nu a pretins, în cazul analizat, un drept de creanță vizând contravaloarea acestor lucrări; un argument suplimentar pentru această din urmă idee decurge din art. 903 alin. (1) C. proc. civ., ce reglementează în privința creditorului, distinct față de dreptul său de a înlătura ori de a ridica ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației de a nu face, și dreptul de a fi dezdăunat cu contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situației anterioare încălcării obligației de a nu face^[2].

În ipoteza în care reclamantul, prin cererea de chemare în judecată, a solicitat obligarea pârâtului atât la desființarea unei construcții edificate pe terenul său, cât și la restituirea porțiunii de teren ocupate de construcție (acțiune în revendicare imobiliară), apreciem că reclamantului îi incumbă obligația de plată a unei singure taxe judiciare de timbru stabilite potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea orientativă din grilele notariale a respectivei suprafețe de teren, valoare dedusă din aplicarea art. 31 alin. (3) din același act normativ. În acest caz, finalitatea ambelor capete de cerere este aceeași, respectiv restituirea porțiunii de teren astfel încât dreptul de proprietate asupra acesteia să fie exercitat în plenitudinea atributelor sale, considerent pentru care se aplică art. 34 alin. (1) din ordonanță, interpretat *a contrario*.

Prin dualitate de acțiuni se desemnează, în doctrina juridică^[3], situația în care titularul dreptului subiectiv civil are la dispoziție două cereri pentru protecția dreptului său, și anume, pe de o parte, o cerere personală, întemeiată pe instituția executării silite în natură a obligației contractuale, și, pe de altă parte, o cerere reală (acțiune în revendicare, acțiune confesorie etc.).

Taxa judiciară de timbru se stabilește în funcție de cererea exercitată în concret de reclamant dintre cele două specificate mai sus.

[1] Potrivit art. 555 alin. (1) C. civ., proprietatea privată este dreptul titularului de a poseda, folosi și dispune de un bun în mod exclusiv, absolut și perpetuu, în limitele stabilite de lege.

[2] În conformitate cu art. 903 alin. (1) tezele a II-a și a III-a C. proc. civ., dacă prin titlul executoriu creditorul a fost autorizat ca, pe cheltuiala debitorului, să execute el însuși ori să facă să fie executată obligația de a face sau, după caz, să înlătore ori să ridice ceea ce debitorul a făcut cu încălcarea obligației de a nu face, nu mai este necesară obținerea unui nou titlu executoriu prin care să se stabilească despăgubirile datorate de debitor sau, după caz, contravaloarea lucrărilor necesare restabilirii situației anterioare încălcării obligației de a nu face, în aceste din urmă cazuri sumele respective determinându-se pe bază de expertiză sau de alte documente justificative de către executorul judecătoresc, potrivit dispozițiilor art. 628 din același cod.

[3] A se vedea, pentru dezvoltări vizând dualitatea de acțiuni, G. BOROI, *op. cit.*, p. 269; A. POP, GH. BELEIU, *Drept civil. Teoria generală a dreptului civil*, Universitatea din București, 1980, p. 453.

De exemplu, dacă reclamantul-cumpărător a solicitat, prin cererea de chemare în judecată, obligarea pârâtului-vândător la predarea imobilului vândut, cererea vizând executarea silită în natură a obligației vândătorului, stipulată în contractul de vânzare încheiat între părți, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea obiectului cererii indicată de reclamant în conformitate cu art. 31 alin. (2) din același act normativ; valoarea obiectului cererii corespunde cu valoarea imobilului vândut și poate fi reprezentată de valoarea de circulație a imobilului, valoarea impozabilă sau valoarea orientativă din grilele notariale.

În acest caz, cererea de chemare în judecată are caracter personal, iar nu real, întrucât, prin intermediul său, dreptul afirmat de reclamant este un drept de creanță, și anume dreptul a cărui obligație corelativă este cea a pârâtului de a preda imobilul în temeiul contractului de vânzare.

În schimb, dacă reclamantul a solicitat, printr-o cerere în revendicare, obligarea pârâtului la restituirea imobilului, cererea vizând valorificarea dreptului său de proprietate rezultat din contractul de vânzare, taxa judiciară de timbru aferentă acestei cereri se stabilește potrivit art. 3 alin. (1) din ordonanță în funcție de valoarea obiectului cererii determinată în conformitate cu art. 31 alin. (3) din același act normativ; valoarea obiectului cererii corespunde cu valoarea impozabilă sau, după caz, cu valoarea orientativă din grilele notariale a imobilului.

În acest caz, cererea de chemare în judecată are caracter real, întrucât, prin intermediul său, dreptul afirmat de reclamant este un drept real, și anume dreptul de proprietate asupra imobilului.

4.9. Acțiunea în declararea simulației unui act juridic

Simulația este reglementată de art. 1.289-1.294 C. civ., texte legale cu caracter general în materie, precum și de alte texte legale cu caracter special [art. 331, art. 679 alin. (1), art. 1.033 C. civ.].

Codul civil folosește însă noțiunea de *acțiune* în declararea simulației numai în cuprinsul art. 2.278 alin. (1) teza a II-a cu referire la tranzacție^[1], în timp ce doctrina juridică și jurisprudența, de principiu, extind domeniul de aplicare al acestei acțiuni și pentru declararea simulației altor acte juridice.

Din moment ce Codul civil prevede, în mod expres, existența unei acțiuni în justiție pentru declararea simulației unui act juridic, chiar și în mod singular, timbrarea acesteia se impune a fi stabilită.

Acțiunea în declararea simulației unui act juridic are ca efect, în caz de admitere, înlăturarea situației juridice create prin intermediul acestuia. Este de menționat, totodată, art. 1.294 C. civ., potrivit căruia dispozițiile referitoare la simulație nu se aplică actelor juridice nepatrimoniale; prin urmare, acțiunea în declararea simulației poate privi exclusiv un act juridic patrimonial.

^[1] Potrivit art. 2.278 alin. (1) C. civ., tranzacția care, punând capăt unui proces început, este constatată printr-o hotărâre judecătorească poate fi desființată prin acțiune în nulitate sau acțiune în rezoluțiune ori reziliere, precum orice alt contract; ea poate fi, de asemenea, atacată cu acțiune revocatorie sau cu acțiunea în declararea simulației.